

Ауа ғытәыса изинкәа Зегъеицырзеи ӡшу Адекларация

Алагалажа

Дызустәаалак, ауаатәысатәтаацара иалахәу ихәтыри, иара нузикәымтхо имоу изинкәеи, ахақәитрей, аиашареи, адунеижәларбжьаратәи атынчрей шыағас ишрымоу хшығзышьтра азуа,

иара убас ауағы изинкәа ратәамбарей хырғаа рымтарей, ламыс змоу дарбанзаалак изымычхаша агыгшыгратә хымғаа ӡгаһа акынза ауағы дшннанагахьо еилкааны, насгьы ауағы иажәеи идунеихәаӡшышьеи дрықәитны, ашәарей амамзаарей дыдыргәакуа – адунеи нахьабалак абри ағыза аӡстазаара аӡцара ауағы зегъ иреихәу игәыӡрақәа ишыруакыу хшығзышьтра азуа,

иара убас, ауағы аҗамыӡеи ахәуреи иаартны дырғамгылар ада царта имамкәа акынза инамгараз, ауағы изинкәа азакуан амчра иамыхьчар ада ӡсыхәа шыкам хшығзышьтра азуа,

иара убас ажәларкәа реиғызара аизҳазыӡьара ацхыраара шатахыу хшығзышьтра азуа,

иара убас Еиду Амилаткәа Реиғкаара иалахәу ажәларкәа ауағ ихадароу изинкәеи, ипатуи, ауағ ихатара ахаракырей, хәҗеи ӡхәыси зинла реикарарей – абарт зегъ рахь ирымоу агарагара рыӡкаӡца акны ишьакәрбәәаны ауаажәларратәҗиарей ауағ еиха ахақәитра иманы иӡстазаара аиӡьтәрей иацхраарц шырызбаз хшығзышьтра азуа,

иара убас еилахәу ахәынтқарракәеи Еиду Амилаткәа Реиғкаарей рус еицурала, зегъ еицырзеи ӡшу ахәтырейқәарей ауағытәыса изинкәеи ихадароу ихақәитрақәеи рымғаӡгара иацхраарц ахьырызбаз хшығзышьтра азуа,

иара убас арт азинкәеи ахақәитрақәеи еицеи ӡшны зегъ рзы аилкаарей, рхы иадырцаз абри аус анагзареи ацак душрымоу хшығзышьтра азуа

Ассамблеиа Хада

ирыланахәоит ауағытәыса изинкәа Зегъеицырзеи ӡшу Адекларация, ажәларкәеи ахәынтқарракәеи зегъы зынагзара реазыршәо хықәкык аҳасабала нахәаӡшны, дарбанзаалак ауағы, аилазаара нарбан хутазаалакгьы абри Адекларация рхы иархәаны, ацарадырра аларцәара амғала абарт азинкәеи ахақәитрақәеи хәтыр рықәцара иацхраауа, еиуеи ӡшым амилаҗтәи, жәларбжьаратәи апрогрессивтә усхкқәа рынагзарала, нахьабалк, Еиду Амилаткәа Реиғкаара иалахәу ахәынтқарракәа рыкнеи ӡш, урт рнапацака икоу атәылақәа ирыкәнхо ажәларкәагьы еицырзеи ӡшны ирыдыркыларц, иагьынарыгзаларц азы.

Ахәтач 1

Дарбанзаалак ауағы дшоуп ихы дақәитны. Ауаа зегъ зинлеи патулеи еикароуп. Урт ирымоуп ахшығи аламыси, дара дарагъ аешьеи аешьеи реи ӡш еизыказароуп.

Ахүтач 2

Дарбанзаалак ауағы абри Адекларация ирыланахәо азинкәеи ахақәитрақәеи зегъ имазароуп, милатлеи, хәҗалеи ӡхәыслеи, бызшәалеи, хыл ӡшьтралеи, динлеи, маллеи, мацуралеи, нхартә тыӡлеи дунеихәаӡшышьалеи, цааӡшшәахылеи дызцазкуазаалак.

Иара убас дахьыкәнхо атәыла аполитикатә, азинтә, ма Адунеижәларбжьаратәи астатус еи ӡшразаалак, уи атәыла хьыӡшымзаргъ, ма ахатә напхгара амамкуа азәыр инапацака иказагъ, мамзаргьы даҗакала ахақәитра наза амамзаргьы.

Ахәтач 3

Дарбанзаалак ауағы аӡстазаарей, ахақәитрей, хәтала азә диламкьысуа аказаарей рзин имоуп.

Ахәтач 4

Дарбанзаалак ауағы атәра дтаргыламзароуп, ма акгьы дақәитымкәа җазә инапацака дыкамзароуп; атәрей атәытирей зеиуахк рылазаалагьы рзин ыкам.

Ахәтач 5

Дарбанзаалак ауағы ирхәацәарара, иргәакра, иахәтыр аларкәра, иакым иакыршәара залшом.

Ахәтач 6

Дарбанзаалак ауағы, тәылас дахьыказаалакгьы азин имоуп иара изинхатара азхарцаларц.

Ахәтач 7

Азақәан аҗаӡхьа ауаа зегъ еикароуп, насгьы еилых камцакәа азин рымоуп азақәан еикараны нахьчаларц. Дарбанзалак ауағы изинкәа реилагара, ма игәы иатахымкәа зинеилагарак иалархәра азақәан иалнамыршозароуп.

Ахәтач 8

Дарбанзаалак ауағы аконституция ма азақәан иртәз ихадароу изинкәа анааилагаха азин имоуп иашьашәалоу амчхара змоу амилаҗтә усзбартала изинкәа реиҗашьақьыргылара.

Ахәтач 9

Дарбанзаалак ауағы хахәатәыла ирбаандаҗтәра, иаанкылара, мамзаргьы иқәара калом.

Ахәтач 10

Дарбанзаалак ауағы, иара изинкәеи уалс идуи еилкаахарцаз, насгьы иара идырцоз ашьауҗатә аара цаӡбәыс иамоу ашьақьыргылараз азин имоуп зегъы рзы икоу аикарара ихы иархәаны иус аартны, иашала, ихьыӡшым аусзбара иазбартә акацара.

Ахәтач 11

Дарбанзаалак, ацәгьара каиҗеит хәа ахара здырцаз ауағы, азин имоуп аара змам хәа дыӡхьазазарц, иду аара азақәанмға инакыршәаны, иаарту усзбарала еилырганы ишьақьыргылахаанза. Аара здырцо изаӡпахароуп зақәанла ихы ихьчартә еи ӡш атагылазаашьақәа.

Дарбанзаалак ауағы заа икаиҗцахьаз ирахәым уск ма иуал ӡшьа ахьыңеимыгзаз азы аус датаны икәзбара калом, аара зхаидырцо аус инапы аналакыз амилаҗтә зақәан ма адунеижәларбжьаратәи азин ас еи ӡш икоу аус цагьоураны иам ӡхьа зозтгьы. Насгьы еиха еицәоу хьырхура дузақьыршәом, ацәгьара аниуаз аамтаз хьырхушьа иказ аамчыдрахаз.

Ахәтач 12

Дарбанзаалак ауағы ихатәи итаацәаратә ӡстазаарей хахәатәыла, азақәан иацанамкуа аӡырхагахара азәгьы азин имам, иара убасгьы инхартә тыӡи, шәкыла - быӡшәыла имоу аимадарақәа рымазени, ихьз-и ӡшеи иахәтыри кьыс рықым. Дызустәаалак абас еи ӡш иани ӡырхагаха ма ианилакьыс аамтаз азақәан дахьчароуп.

Ахәтач 13

Дарбанзаалак ауаёы хэынтқаррас дахьықазаалакгьы дахцо - дахьаауеи, иахьааитаххалак итыз-тып алхрей дрықәитуп.

Дарбанзаалак ауаёы иарбан тэылазаалакгьы, иара итэылагь убрахь иналацан далцны ацареи ипсадгьылахь ахынхэрей рзин имоуп.

Ахәтач 14

Дарбанзаалак ауаёы иара итэылаф дькфәацалан дрымазар, азин имоуп даҕа тэым тэылак афь ахыцаахырта апшаара.

Ари азин хархэара амоуроуп, аполитикатә цакы змоу ацэгьоура акэымкэа ус даҕа цэгьоурак иуызар, мамзаргьы Еиду Амила тқәа Реиёкара ахықәкәеи апринципкәеи ирфәагыло уск иадхэалазар.

Ахәтач 15

Дарбанзаалак ауаёы азин имоуп атэылауае хэа ахьз анура.

Дарбанзаалак ауаёы хахэатэыла итэылауаера ма итэылауаера апсахразы имоу азин иалхэдаара калом.

Ахәтач 16

Зыкэра назоу арпәарацәеи ахәса хәчкәеи цәапшшәахыла, милатла ма динхацарала хэа пкра камцакуа атаацэара алалара азин рымоуп. Урт атаацэара иналало аамтазгьы, таацэаракны ианеицынхогьы, мамзаргьы еилыцуазар ази аззи зинла еикароуп.

Атаацэара алаларазы ашәкәтагалара калоит атаацэара иалало реыцагьы иртахны, еикәшахатны еибагозар.

Атаацэара псабаратэла ауажэларратә еилазаара гәцәс иамоуп, убри акынтә аилазаарагь ахэынтқаррагь атаацэара рыхьчозароуп.

Ахәтач 17

Дарбанзаалак ауаёы азин имоуп амазара ихала ма еацёоуки дрылахэны пшәымара азиуа дыказарц.

Азымзар азгьы хахэатэыла имазара имхра калом.

Ахәтач 18

Дарбанзаалак ауаёы ихэыцрей, иламыси, идинхацарей дрықәитны ақазаара азин имоуп; ари азинахь иацанакуеит ауаёы идинхацарей идунеихәапшышьеи рыпсахра ақәитра ахьилшо, азин имоуп иара убасгьы идини идунеихәапшышьеи рымац иулар ихала, ма егьырт ауаа дрылахэны, иаартны, мамзаргьы хазчыдала, еиуеи пшым анцаахцара иацу ариуалтә цаскәеи аусхккәеи рынагзара.

Ахәтач 19

Дарбанзаалак ауаёы иара идунеихәапшышьа дақәитуп, насгьы ишитахьу уи аарпшра азин имоуп; ари азин иацанакуа - досу иара идунеихәапшышьа пымкрыда дықәныкәалар илшоит, иара убасгьы дарбанзаалак ахэынтқарратә хэаакәа днырымкыло, ишааитаххалак, еиуеи пшым адыррақәеи аидеақәеи рыпшаарей, риурей, иара излаиманшәалоу амәақәа рыла ауаа рыларцарей илшоит хэа ауп.

Ахәтач 20

Дарбанзаалак ауаёы атынчратә еизарақәеи ахеидкылақәеи ахрылархэра азин имоуп.

Азымзар азгьы мчыла цэара хеидкылак иалатцара калом.

Ахәтач 21

Дарбанзаалак ауаёы ихэынтқарра напхгара атара ихы алаирхэыр илшоит хатала, мамзаргьы зхы иақәиту алхрала иалхьу ахатарнакцаа рыла.

Дарбанзаалак ауаёы егьырт зегь реи пш азин имоуп ихэынтқарраф амацуратып аанкылара.

Ажэлар ргәахэара акэхароуп аиҳабыра рымчра шьатас иаиуаф урт ргәахэара зныпшуа аамта - аамтала, насгьы еилагарада имәапгоу алхрақәа роуп. Алхрақәа мөапысуазароуп зегьы еицырзеи пшу, еикароу алхратә зинтә шьата инақәыршәаны, маза бжьытирала мамзаргьы ауаёы ихы дақәитны ибжьы атира илзыршо даҕа мөақәак азыпшааны.

Ахәтач 22

Дарбанзаалак ауааажэларратә еилазаара иалахэу ауаёы ауааажэларратә маншәалара имазарц азы, иара убас иахатыр аламыркәрей, ихатара фиаара аиуларци рзы ихы иаирхэарц илшоит аекономикеи ауаажэларрей акультуреи рганахь ала имоу азинқәа, амила ттә еазышәарақәеи адунеи жларбжьаратәи аицхыраарақәеи рыбзоурала иарбан хэынтқарразаалак ашьақәгылашьеи абеиарақәа иамои зеи пшроу инақәыршәаны.

Ахәтач 23

Дарбанзаалак ауаёы имоуп ацәеи иара иитахьу аусхк алхрей рзин, насгьы иза пцазароуп иусураз иахәтоу атагылазаашьа бзиақәа, усурада даанымхарцаз дзыхьчаша азингьы имазароуп.

Дарбанзаалак ауаёы, изинқәа ркны пкрак хэа камцакуа ицәбааа нашьашәалоу ацәапса анура азин имоуп.

Дарбанзаалак аусзуа ауаёы иара ихәтоу, насгьы изхаша, ихы итаацэарей қәнагала изланықәигаша ицәбааапса аиура азин имоуп, зны-зынлагь псыхэа анимам аамтазы асоциалтә цхыраара иоулароуп.

Дарбанзаалак ауаёы азаанаттә еидгылақәа рапцарей, иара интересқәа рыхьчараз азаанаттә еидгылақәа рала хэхарей азин имоуп.

Ахәтач 24

Дарбанзаалк апсшьарей, ипсшьара аамта иара ишитахьу аиёкаарей рзин имоуп, иусура мшы аркьафрей ауалафахэы зхыршәауа изаамтаньтәиу апсшьара мшқәа риурей азин абрахь иналацаны.

Ахәтач 25

Дарбанзаалак ауаёы, ифатә-ижәтә, ишәптатэм, иёны-игәара, амедицинатә хылапшрей асоциалтә маншәаларей ухәа зда псыхэа имам зегьы рганахь ала убри еи пш апстазаара азин имазароуп иара ихгьы итаацэарагь ргәабзиарей рыбзазарей ирыгмыжькуа инықәигаларц азы, иара убасгьы усурада данаанха, ма данычмазәха, ма ааха пәәа аниоу, данеибаха ма данажә аамтазы, мамзаргьы иара ихарамкуа ихы изнықәымго данықала имазароуп ахныкгараз ацхыраара азин.

Анацәеи ахычкәеи ичыдоу ахылапшрей ацхыраарей рзин рымоуп. Дарбан хэычызаалакгьы, атаацэарафь динзаргьы, днашпәазаргьы социалла дыхьчазароуп.

Ахәтач 26

Дарбанзаалак ауаёы ацара азин имоуп. Ацара аиура, алагамтәтәи абжьаратәи ирыдамхаргьы, хыда -

сада иказароуп. Алагамтатэцараздапсыхааыкам акакэзароуп. Атехникатэ, ма апрофессионалтэцара изтаххалак зеггы ироуртэ атагылазаашьяыказароуп. Иреихау ацараггы, досу илшара зеипшоу ала, иқаманшэалахо зеипшоу еипш изтаххалак зеггы аиура азин рымазароуп.

Ацара ауағы ихатара иназаны ағиара иацхраауазароуп, иара убасггы ауағы изинқеи ихадароу ихакэитрақеи рышка икоу ахатыркэцара шьтнахуазароуп. Ацара адунеи ажэларқэа зегь рыбжьареи, цапшшэа хэылеи, хылщытралеи динхацаралеи еихшоу ауаа ргэпқэа рыбжьареи аилибакаареи, анеиба чхареи, аиғызареи ирыцхраауазароуп, насггы Еидцоу Амилатқэа Реиғкаара атынчра арҕэаразы имғапнаго аусура иацхраауазароуп.

Ата аца рхэычқэа рықара мацнац азин рымоуп рхэычқэа рзы еиҕьуп хэа цара хкыс ирыпхьазо алхра.

А хэт ач 27

Дарбанзаалак ауағы азин имоуп акультуратэпстазаара иара ишитахыу алахэхара, аказара гэхэара инато ақацара, ацарадырратэ прогресс ағалархэра, насггы уи уағы инато абейарақэа рхархэара.

Дарбанзаалак анаукатэ, алитературатэ, ма асахьаркыратэ усумтақэа апызцаз иусумтақэа рганыхь ала имоу ауағышаратэи аматериалтэи интересқэа рыхьчара азин имоуп .

А хэт ач 28

Дарбанзаалак ауағы абри Адекларацияғ зызбахэ хэоу азинқеи ахақэитрақеи инагзаны апстазаарағы ала рцара алзыршаша ауаа жэларратэи адунеи жэларбжьаратэи еиғкаашьяақэа рзин имоуп.

А хэт ач 29

Дарбанзаалак ауағы аилазаара ағапхья идуп еиуеипшым ауалқэа. Убри аилазаара ағныпкоуп иара ихатараггы инагзаны пымкрыда иахьғи ауа.

Абарт азинқеи ахақэитрақеи рынагзараан ауағы дпызкуа хэа акггы ыкамзароуп, егьырт ауаа рзинқеи рхақэитрақеи иахэтоу ахатыркэцара роурц азы, насггы ауағышэара дцак ахасабала хразланы иқэнаргыло азцаатэқэа рынагаразы, адемократиятэ еилазаарағ ауаа жэларратэ еиғкаара ашьа қыргылареи азеипшмышхабзазареи рзы азақэан ишьақэнаргыло пкракэак рыда.

Абарт азинқеи ахақэитрақеи рынагзара Еидцоу Амилатқэа Реиғкаара ахықэкқеи апринципқеи ирғамгылозароуп.

А хэт ач 30

Абри Адекларацияғ иану иарбан хэт ацзаалак ггы хаз игоу хэынтқаррак, ма гэпөык ауаа, мамзарггы хатала азэа абрақа зызбахэ хэоу азинқеи ахақэитрақеи рапыхраз аусқэа рымғапгара азин инатоушэа аилкаара иашам.